

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”

Tədris məsələləri üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən
 dos. Z.İ. Məmmədov
“12” sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050701 - “Aqronomluq” (A+B)

Fakultə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmlər

Fənnin adı: “Üzümçülük” (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 27.04.2006-cı il tarixli № 06 protokol əmri ilə təsdiq edilmişdir).

1. Fənn haqqında məlumat:

Kodu: İPF-B26

Tədris ili: IV (2025-2026)

Semestr: VII (payız)

Tədris forması: Əyani

Tədris yükü: Cəmi: 120 saat. Auditoriyadankənar saat 75, Auditoriya saatı 45 saat. (30 müh., 15 lab.).

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Auditoriya № 312

Saat: IV-gün 3 saat müh., V-gün 2 saat lab.

2. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: Məmmədov Zülfü Məmməd oğlu. Dosent.

Məsləhət günləri və saati: III gün saat 14:00

E-mail ünvanı: xammolu57@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Füzuli küçəsi, 170, a

3. Təvsiyyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri

Əsas ədəbiyyat:

1. Cəfərov M.İ. və b. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin becərilmə və yığılma texnologiyası., Bakı, 2000, 264 s.

3. Məmmədov Q.Y., İsmayılov M.M. Bitkiçilik, Bakı, 2012, 356 s.

4. Səlimov V.S., Şükürov A.S., Nəsimov H.N., Hüseynov M.Ə. Üzüm: innovativ becərilmə texnologiyası, mühafizəsi və aqroekologiyası. Bakı: “Müəllim” nəşriyyatı, 2018, 632 s.

Əlavə ədəbiyyat:

1. Həsənov Z., Cəfərov İ., Ağayev F. Bağban nəyi bilməlidir. Bakı: MBM-R, 2009, 367 s.

2. Həsənov Z.M. Meyvəçilik. Bakı. MBM nəşriyyatı, 2007

Köməkçi WEB - mənbələr

<https://ebooks.azlibnet.az/book-JzZXU7kn.html>

<adau.edu.az/faculty/agronomy/soil-science/arif-h--seynov>

<https://az.wikipedia.org/wiki/>

azkurs.org/derslik-

<https://docplayer.biz.tr/66913837-Arif-huseynov-namiq-huseynov.html>

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Meyvəçilik, tərəvəzçilik və üzümçülük-1 fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Proqram tədris planında “Meyvəçilik, tərəvəzçilik və üzümçülüyn əsasları” fənni üzrə nəzərdə tutulmuş bütün məsələləri əhatə edir. Fənnin məqsədi tələbələrə üzümün becərilmə tarixi, sortları və onların bioloji xüsusiyyətləri, üzümün tərkib göstəriciləri və keyfiyyətinə təsir edən amillər, üzümün yığılması, daşınması və

saxlanması, qurudulması üsulları, üzümdən şirə alınmasının texnologiyasını öyrənməkdir. Meyvə tərəvəz və üzüm bitkisinin botaniki, bioloji, ekoloji və təsərrüfat xüsusiyyətlərini aqrotexnikasını öyrənməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviuma görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan билетinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərsi başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir
- 7 bal – tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir.
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var
- 0 bal – suala cavab yoxdur

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semester nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə - 30 saat, laboratoriya məşğələsi - 15 saat. Cəmi: 45 saat.

No	Keçirilən mühazirə mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
1	Mövzu: Giriş. Fənnin məqsədi və vəzifələri. Plan. 1. Üzümpçülüyn inkişaf tarixi. 2. Üzümpçülüyn xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti. Mənbə: [3.6]	2	
2.	Mövzu: Üzüm bitkisinin biologiyası. Plan. 1. Üzüm bitkisinin orqanları və onların morfologiyası. 2. Üzüm sortlarının morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri	2	

	Mənbə: [4.6]		
3	Mövzu: Üzüm bitkisinin böyümə və inkişafının həyat tsikli, ekologiyası. Plan. 1. Üzüm bitkisinin ontogenezi və onun əsas mərhələlərinin xüsusiyyətləri. 2. Üzüm bitkisinin illik inkişaf tsikli. 3. Vegetasiya fazalarının müddətinə təsir edən amillər. 4. Üzüm bitkisinin mühit şəraiti ilə qarşılıqlı əlaqəsi. 5. Üzüm bitkisinin böyüməsinə,məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə işığın təsiri. Mənbə: [3.4.7]	2	
4	Mövzu: Üzüm bitkisinin orqanoqrafiyası və çoxaldılması. Plan. 1. Üzüm bitkisinin yeraltı hissəsinin orqanları,kökün vəzifələri. 2. Yerüstü hissənin orqanları və onların funksiyaları. 3.Üzüm bitkisinin əsas çoxaldılması üsulları. 4.Üzüm bitkisinin toxumla çoxaldılması. 5. Üzüm bitkisinin vegetativ çoxaldılması üsulları. Mənbə: [3.5.6]	2	
5	Mövzu: Tinglik təsərrüfatının təşkili və calaq tingin becərilməsi. Plan. 1. Tinglik təsərrüfatının təşkili. 2. Tinglik sahəsində qulluq işlərinin aparılması 3. Calaq tingin becərilməsi. 4. Üzümçülükdə tətbiq edilən calağın növləri. 5. Tinglikdə yaşıl əməliyyat. Mənbə: [1.4.6]	2	
6	Mövzu: Yeni üzümlüklərin salınması. Plan. 1. Üzümlük üçün sahənin seçilməsi. 2. Əkin vaxtı,əkin materialının hazırlanması və əkilməsi. Mənbə: [3.4.7]	2	
7	Mövzu: Dərin şum aparılması və becərmə sistemləri. Plan. 1. Plantaj şumunun üsulları,vaxtı və dərinliyi. 2. Üzümlüyün salınması vaxtı. 3. Üzümlüyün suvarılması. 4. Üzüm bitkisinin becərilməsində tətbiq edilən dayaq növləri. 5. Üzüm bitkisinin dayaqsız və dayaqda becərilməsi. Mənbə: [3.5.6]	2	
8	Mövzu: Üzüm bitkisinin kəsilməsinin əhəmiyyəti və məqsədi. Plan. 1. Üzüm bitkisinin kəsilmə qaydaları.. 2. Üzüm bitkisinin xüsusi kəsilməsi və formalaşdırılması. 3. Üzüm bitkisinin kəsilməsinin mexanikləşdirilməsi. Mənbə: [3.4.6]	2	
9	Mövzu: Tənəklərə forma verilməsi və onların budanması və yaşıl əməliyyat. Plan. 1.Üzüm tənəklərinin becərmə formaları və onların	2	

	budanması. 2.Ştamblı və ştambsız formalar. 3.Budanma müddətləri və budamanın bəzi qaydaları. 4. Tənəyin yaşıllı hissələrində aparılan əməliyyatın əhəmiyyəti və məqsədi. 5. Üzüm tənəklərində yaşıllı budama işləri. Mənbə:[4.6]		
10	Mövzu: Bar verən üzümlüklərdə torpağın becərilməsi. Plan. 1.Üzümlükdə torpağın becərilməsinin əhəmiyyəti. 2.Üzümlükdə payız-qış becərilməsi. 3.Üzümlüklərdə torpağın yaz-yay becərilməsi. Mənbə:[3.4.6]	2	
11	Mövzu: Üzümlüklərin gübrələnməsi və suvarılması. Plan. 1. Üzüm bitkisinin qida elementlərinə olan tələbatı və tətbiq edilən gübrələrin növləri 2. Gübrələrin verilməsi vaxtı və texnikası. 3. Tənəyin suya olan tələbatı. 4. Suvarmanın vaxtı və norması. 5. Suvarmanın üsulu və texnikası. Mənbə:[3.5.6]	2	
12	Mövzu: Üzümlüklərin təmiri və yenidən qurulması və Süfrə üzümçülüğü. Plan. 1.Üzümlüklərin təmir edilməsinin məqsədi və əhəmiyyəti. 2.Cavan üzümlüklərin təmiri. 3.Üzümlüklərin bərpası və yenidən qurulmasının qaydaları. 4. Süfrə üzümü haqqında anlayış və onun əhəmiyyəti. 5. Süfrə üzümünə olan tələbat. 6. Uzun müddət saxlanmağa və uzaq məsafəyə davamlı süfrə üzümləri. Mənbə:[4.6]	2	
13.	Mövzu: Üzümlükdə intensiv becərmə texnologiyası. Plan. 1.Üzümlükdə tətbiq edilən intensiv becərmə texnologiyası. 2.Üzümlükdə əl əməyini azaldan becərmə texnologiyası Mənbə:[3.4.7]	2	
14	Mövzu: Üzüm bitkisinin əsas xəstəlikləri və zərərvericiləri, onlarla mübarizə tədbirləri. Plan. 1. Üzüm bitkisinin əsas xəstəlikləri. 2.Üzüm bitkisinin xəstəliklərinə qarşı mübarizə tədbirləri. 3. Üzüm bitkisinin əsas zərərvericiləri 4. Üzüm bitkisinin zərərvericilərinə qarşı mübarizə tədbirləri. Mənbə:[5.6.7]	2	
15	Mövzu: Məhsulun yığılması və saxlanması. Plan. 1.Üzümlükdə məhsuldarlığın qabaqcadan təyin edilməsi və məhsul yığılı. 2.Üzümlün sortlaşdırılması və qablaşdırılması,daşınması və saxlanması. Mənbə:[6.7]	2	
Cəmi:		30 s.	

	Keçirilən laboratoriya məşğələsi mövzuları	Saat	Tarix
1.	Mövzu 1: Üzümçülüğün xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti.	2	
2.	Mövzu 2: Üzüm bitkisinin orqanları və onların morfolojiyası və illik inkişaf tsikli.	2	
3.	Mövzu 3: Üzüm bitkisinin əsas çoxaldılması üsulları.	2	
4.	Mövzu 4: Tinglik sahəsinin təşkili.	2	
5.	Mövzu 5: Üzümçülükdə tətbiq edilən calağın növləri və əkin vaxtı.	2	
6.	Mövzu 6: Üzümlükdə tətbiq edilən dayaq növləri.	2	
7.	Mövzu 7: Tənəyin kəsilmə qaydaları və kəsimdə istifadə edilən alətlər.	2	
8.	Mövzu 8: Üzümlükdə məhsuldarlığın qabaqcadan təyin edilməsi və məhsul yığımı.	1	
	Cəmi:	15 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Fənnin öyrənilməsi nəticəsində **tələbə bilməlidir:**

-üzüm bitkisinin yerüstü və yeraltı sisteminin morfoloji və bioloji xüsusiyyətlərini, fizioloji funksiyalarını:

- böyüməsi və formalaşmasının qanunauyğunluqlarını

- xarici mühit amillərinin üzüm bitkisinin boyuna, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə təsiri.

- təbiətdə və insan həyatında bu bitkinin əhəmiyyətini

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN1. Üzüm bağları üçün ərazinin seçilməsini, ərazinin üzüm bitkisinin tələbləri baxımından qiymətləndirilməsini bacarmaq. Torpağın əkin üçün hazırlanmasını, sahənin bölüşdürülməsini və dayaqların qurulmasını bacarmaq. Suvarma və gübrələmə sistemlərinin təşkilini bacarmaq. Bağın salınması və bitkilərin sahədə yerləşdirilməsi prinsiplərini mənimsəmək.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

I kollektiv sualları:

1. Üzümçülüğün xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti
2. Üzüm bitkisinin orqanları və onların morfolojiyası
3. Üzüm sortlarının morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri
4. Üzüm bitkisinin ontogenezi və onun əsas mərhələlərinin xüsusiyyətləri
5. Üzüm bitkisinin illik inkişaf tsikli
6. Üzüm bitkisinin mühit şəraiti ilə qarşılıqlı əlaqəsi
7. Üzüm bitkisinin böyüməsinə, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə işığın təsiri
8. Üzüm bitkisinin yeraltı hissəsinin orqanları, kökün vəzifələri
9. Yerüstü hissənin orqanları və onların funksiyaları
10. Üzüm bitkisinin əsas çoxaldılma üsulları

II kollektiv sualları:

1. Üzümlük üçün sahənin seçilməsi.
2. Əkin vaxtı, əkin materialının hazırlanması və ekilməsi
3. Plantaj şumunun üsulları, vaxtı və dərinliyi.
4. Üzümlüyün suvarılması.
5. Üzüm bitkisinin dayaqsız və dayaqda becərilməsi.

6. Üzüm bitkisinin becərilməsində tətbiq edilən dayaq növləri.
7. Üzüm bitkisinin kəsilməsinin mexanikləşdirilməsi.
8. Üzüm tənəklərinin becərilmə formaları və onların budanması
9. Budanma müddətləri və budamanın bəzi qaydaları
10. Üzümlükdə torpağın becərilməsinin əhəmiyyəti

XV. İmtahan sualları:

I-blok

1. Üzümçülüyn xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti.
2. Üzüm bitkisinin orqanları və onların morfolojiyası.
3. Üzüm sortlarının morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri
4. Üzüm bitkisinin ontogenezi və onun əsas mərhələlərinin xüsusiyyətləri.
5. Üzüm bitkisinin illik inkişaf tsikli.
6. Üzüm bitkisinin mühit şəraiti ilə qarşılıqlı əlaqəsi.
7. Üzüm bitkisinin böyüməsinə, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə işığın təsiri.

II-blok

8. Üzüm bitkisinin yeraltı hissəsinin orqanları, kökün vəzifələri.
9. Yerüstü hissənin orqanları və onların funksiyaları
10. Üzüm bitkisinin əsas çoxaldılması üsulları.
11. Üzüm bitkisinin toxumla çoxaldılması
12. Üzüm bitkisinin vegetativ çoxaldılması üsulları.
13. Tənglik təsərrüfatının təşkili.
14. Tənglik sahəsində qulluq işlərinin aparılması.
15. Tənglikdə yaşıllıq əməliyyatı.

III-blok

16. Üzümlük üçün sahənin seçilməsi.
17. Əkin vaxtı, əkin materialının hazırlanması və əkilməsi.
18. Plantaj şumunun üsulları, vaxtı və dərinliyi.
19. Üzümlüyün suvarılması.
20. Üzüm bitkisinin dayaqsız və dayaqda becərilməsi.
21. Üzüm bitkisinin becərilməsində tətbiq edilən dayaq növləri.
22. Üzüm bitkisinin kəsilməsinin mexanikləşdirilməsi.
23. Üzüm tənəklərinin becərilmə formaları və onların budanması.
24. Budanma müddətləri və budamanın bəzi qaydaları.

IV-blok

25. Üzümlükdə torpağın becərilməsinin əhəmiyyəti.
26. Üzümlükdə payız-qış becərilməsi.
27. Üzümlüklərdə torpağın yaz-yay becərilməsi.
28. Üzüm bitkisinin qida elementlərinə olan tələbatı.
29. Üzümçülükdə tətbiq edilən gübrələrin növləri və formaları.
30. Gübrələrin verilməsi vaxtı və texnikası.
31. Suvarmanın vaxtı və norması.
32. Suvarmanın üsulu və texnikası.

V-blok

33. Üzümlüklərin təmir edilməsinin məqsədi və əhəmiyyəti.
34. Tənəyin suya olan tələbatı.
35. Üzümlüklərin bərpası və yenidən qurulmasının qaydaları.
36. Üzüm bitkisinin əsas xəstəlikləri.
37. Üzüm bitkisinin xəstəliklərinə qarşı mübarizə tədbirləri.
38. Üzüm bitkisinin əsas zərərvericiləri

39. Üzüm bitkisinin zərərvericilərinə qarşı mübarizə tədbirləri.

40. Üzümlükdə məhsuldarlığın qabaqcadan təyin edilməsi və məhsul yığımı.

“Üzümçülük” fənninin sillabusu 050701– “Aqronomluq” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (“12” sentyabr 2025-ci il, protokol № 01.)

Fənn müəllimi:  dos. Z.M.Məmmədov

Kafedra müdiri:  dos. İ.C.Kərimov